

XVIII.
IVAN PAVAO II.

**PORUKA UJEDINJENIM
NARODIMA O RAZVOJU**

(25. 8. 1980.)

Interes Crkve za pravedniju raspodjelu dobara

1. Važnost ovoga specijalnog zasjedanja i sadržaj njegova rada potiče me da uputim toj uglednoj Skupštini neke misli i razmišljanja o temi koja je bila stalna briga Svete stolice, posebice dva posljednja desetljeća. Ovom porukom, osim toga, Sveta stolica nastoji posvjedočiti svoje trajno zanimanje za probleme na tom području. Priprava je za to zasjedanje bila duga i složena. Iscrpila je energije i sredstva najvažnijih organizama Organizacije ujedinjenih naroda i bila predmet tolika rada i velikih iščekivanja sa strane naroda čitava svijeta. Sveta stolica je pratila sav taj rad pomno i uz iskrenu želju da donese svoj prilog.

Ma kakvi bili uspjesi ili neuspjesi prethodnih napora, ovo specijalno zasjedanje mora biti shvaćeno kao nova prigoda za uvođenje programa koji će koristiti svim narodima i nacijama. Zavrjeđuje da bude nova prigoda poradi rada što ga je u to uložila, ali još više zbog potrebe i tolikih iščekivanja tolika broja ljudi koji se s pravom ne prestaju nadati u bolju i ljudskiju budućnost za sebe i za svoju djecu.

Učiti od prošlosti prevladavajući ideologije

2. Da bi bila novom prigodom, ovo zasjedanje Organizacije ujedinjenih naroda ne smije se utopiti u prošlost. Mora radije biti za svakoga prigoda za učenje iz prošlosti i za nova koraćanja naprijed, vodeći računa o onom što je možda priječilo napredak u prošlosti, tako da mogu biti izbjegnuti neuspjesi u budućnosti. Ovaj posao ne može sebi dopustiti da bude upleten u stare polarnosti. Mora ih nadići. Ne može biti zatočenik starih ideologija, nego ih mora, naprotiv, nadvladati. Ako su sudionici ovoga skupa složni u želji da susretnu novim očima zajedničke probleme, onda će biti već stvorena atmosfera koja će učiniti od ovog zasjedanja jedno od najplodnijih što ga je sustav Ujedinjenih naroda ikad vidio.

Uloga Crkve u ovim pitanjima

3. U tim raspravama Katolička Crkva ima odigrati svoju vlastitu ulogu. Ona ne ide za tim da govori o čisto ekonomskim i tehnološkim pitanjima. Ona ne pokušava dati konkretna rješenja složenim stvarnostima koje nisu predmet njezine odgovornosti. To ne znači da Crkva ne opaža složenost problema pred ovom Skupštinom. Niti je ona neupućena u bit i sadržaj problema o kojima će ovdje raspravljati stručnjaci koji dolaze iz različitih dijelova svijeta. Ali Crkva ovdje iznad svega govori da bi posvjedočila svoju zabrinutost za sve ono što se tiče ljudskog stanja. Mnogi od vas znaju da je Sveta stolica već sudjelovala na različite načine u većini pripremnih radova ovoga specijalnog zasjedanja i da je, osim toga, sudjelovala u radu raznih organizacija, brige kojih su opširno predstavljene u ovoj skupštini.

Sveta stolica, dok s pravom ostavlja čisto tehnološke i ekonomske vidove onima koji su nad tim napose nadležni, ostaje nazočna na ovim susretima da bi pridružila svoj glas u okviru tih rasprava. To čini da bi ponudila viziju ljudske osobe i društva. To čini da bi predložila neke korisne kriterije u cilju jamčenja da ljudske vrijednosti, vrijednosti duha, vrijednosti naroda i kultura, ne budu nepažnjom podvrgnuti nižim ciljevima čisto ekonomske ili materijalne zarade te bi se u konačnici pokazali nevrijednima istinske osobe i istinskog društva što ga svi nastojimo unaprijediti.

Važnost motiva ne samo ekonomskih

4. Kako je uočeno, u oblikovanju novih struktura međunarodnih odnosa sve se veća važnost sada pripisuje razmatranjima koja nisu ekonomska. U tom pogledu religiozni i etnički čimbenici, odgoj i javno mišljenje imaju važnu ulogu. Mir sam postaje pogonskom snagom tolikih dijelova svjetske zajednice - onaj mir koji je nepomirljiv s vojnim ili ekonomskim ratovima.

Takva perspektiva stoji pred nama na ovom specijalnom zasjedanju. A ako vam ja govorim polazeći od svoje kršćanske baštine i rabim rječnik koji je vlastit onima među nama koji slijede onoga kojega mi nazivamo Knezom mira, to je učinjeno s uvjerenjem da riječi koje izgovaram mogu biti lako shvaćene od ljudi i žena dobre volje čitava svijeta i biti im od koristi.

Ići dalje od ideoloških stavova

5. Moja prva važna misao jest poziv svima vama ovdje nazočnima, svim narodima svijeta. To je poziv na svladavanje svih statičnih pozicija vezanih uz neku posebnu ideologiju. Neka je svaki sustav i svaki kotačić sustava pozoran na ono što u stvarnosti može ostvariti, neka se

pita što u stvarnosti može pridonijeti, neka vidi kako konkretno može promicati realne ciljeve ljudskog života, neovisno o pozicijama koje otrcane razlozi ideoloških sklonosti umjetno mogu nametnuti pozicije i sklonosti koje više priječe nego promiču stvaran napredak i bratsku suradnju.

Ništa za to što je ova velika Skupština sačinjena od ljudi i žena različitih, čak oprečnih, sustava i ideologija. Ne može se, ipak, dopustiti da granice nerazdvojive od ideoloških sklonosti budu smetnja našoj brizi za čovjeka - konkretnog čovjeka, cjelovitog čovjeka, svakog čovjeka (usp. *Redemptor hominis* 13). Stoga ne smijemo dopustiti da nas te ideološke kategorije utamniče. Mi ne možemo dopustiti da zastarjeli sukobi upravljaju nama tako da ne možemo odgovoriti stvarnim potrebama naroda na čitavom svijetu.

6. Na mjesto ideoloških pozicija koje su možda prevladavale u prošlosti, želio bih sugerirati jedan kriterij, kao stav i ideju vodilju koji potpomaže vrednovanje svake pojedine konkretne odluke što ćete je svi vi, države članice ove Skupštine, učiniti: to je nada, čvrsta i realna, za svakog čovjeka, ženu i dijete, te za samo društvo.

Ideja vodilja: realistična nada za sve

Ta nada nije neka želja, neki neodređeni osjećaj. Ona je kategorija rođena iz našeg doživljaja povijesti i podržavana našim zajedničkim željama za budućnost. Kao takva, ta nada prihvaća povijest kao mjesto svoga djelovanja i proglašava najotvorenije i najrealnije da je budućnost povijest što je treba izgraditi; izgraditi uz pomoć svemogućeg Boga. To je budućnost koja se mora izgraditi našim ujedinjenim naporima da bismo osigurali opće dobro zajedničkim sudjelovanjem i suradnjom. Ta je nada, dakle, ideja vodilja koja nam govori da mi moramo, ako postoji neka povijest koju treba ostvariti i ako smo odgovorni za opće dobro danas i ubuduće, zajedno razraditi i u praksu prenijeti nužne promjene u ovom trenutku, tako da budućnost za kojom čeznemo odgovara nadi koju dijelimo za sve ljude, za sve narode i sve nacije na ovoj zemlji.

Neke točke raspravljanja

7. Pretpostavljajući taj stav nade našim zajedničkim načinom gledanja i idejom vodiljom djelatnosti ove Skupštine, dopustite mi da istaknem neke točke koje zaslužuju ozbiljnu pozornost na ovom zasjedanju i zasjedanjima koja će slijediti. Problemi na koje se osvrćem nisu jedini od velike važnosti. Pretpostavljaju ipak neke od najhitnijih briga o kojima se već raspravljalo na raznim susretima OUN. Oni iziskuju našu pozornost zbog radova koji su im

već bili posvećeni i zbog prilika sadašnje svjetske situacije.

Postoji vrlo živ zahtjev za većom i pravednijom raspodjelom bogatstava. To uključuje prenošenje znanosti i tehnologije, problem koji je bio predmet susreta OUN u Beču prošle godine. Misli se na tehnologiju koja je primjerena potrebama i najboljim interesima dotičnih naroda i nacija. Postoji hitna potreba razdiobe bogatstava pameti i duha, znanosti te kulturnog i umjetničkog izražaja. Takva raspodjela nije jednosmjerna. Ona je uzajamna i mnogostrana, te uključuje da stranke kojih se tiče moraju uvijek poštivati kulturne, etičke i religiozne vrednote naroda. Uključuje uzajamnu otvorenost učiti jedni od drugih i dijeliti jedni s drugima.

U toj raspodjeli, jasno je da će tehnološki razvitak i ekonomski porast uključivati neku promjenu društvenih i kulturnih modela jednog naroda.

To je, u stanovitoj mjeri, neizbježno i mora se realistički promatrati za dobro i rast jednog naroda. Ali ako smo poštteni, kad kažemo da čovjek nije naprosto «homo oeconomicus», svi mi moramo biti budni da bilo kakva škodljiva promjena, u kojoj bi se žrtvovala pozitivne vrijednosti, bude svedena na najmanju mjeru i da se etičko-moralnim, kulturnim i religioznim vrednotama dadne prednost pred čisto ekonomskim pokazateljima rasta.

Konačno, u toj raspodjeli pravedno je priznati i podržati mnogobrojne nove putove suradnje među narodima i nacijama. Raspodjela ne postoji samo između ove ili one skupine; i nacije na putu razvoja uče dijeliti između sebe, i pokrajinska grupiranja međusobno se podupiru kako bi našla bolja sredstva za unapređivanje svojih uzajamnih interesa.

- Vi, države članice ove Skupštine, ne možete ostati zadovoljni samo s uzvišenim perspektivama i etičkim idealima. Vi imate odgovornost skupa pregovarati u dobroj nakani i uzajamnom poštovanju. Pregovori što ih obavljate moraju biti što je moguće sveobuhvatniji, vodeći računa o dobicima koji mogu proizići iz što potpunijih i dalekosežnijih sporazuma o problemima koji su pred vama. Ta vrsta prosvijetljenog realizma pridonijet će uvelike donošenju nužnih preinaka za našu zajedničku budućnost, izgrađenu na našoj zajedničkoj nadi.

- Moj je prethodnik Pavao VI. pozvao razvijene nacije da dadnu 1% svoga bruto nacionalnog proizvoda (BNP) za razvoj. Iznos koji je trenutno određen u tu svrhu čini se da je mnogo niži. Priznajem da je inflacija svjetski problem koji pogađa i industrijalizirane zemlje i zemlje na putu razvoja. Pa ipak Sveta stolica želi opetovati poziv Pavla VI. a to znači da 1 % BNP nije nerealan cilj. Prilog bi u tom postotku predstavljao važnu pomoć za zajednički Fond predviđen po pregovorima UNCTAD-a, odnosno mogao bi sačinjavati Svjetski fond razvoja.

- Da inicijative te vrste budu djelotvorne, moraju biti obnovljeni naponi sa strane svih nacija, razvijenih i nerazvijenih, oko okončanja svakog rasipanja, materijalnog ili humanog.

Na materijalnoj razini pitanje okoliša, istaknuto od UNEP-a i drugih posredništava, zaslužuje obnovljeno promatranje i akciju. Složen problem energije može se temeljito shvatiti u tom kontekstu, tako da najdjelotvorniji energetske izvori budu stavljeni na raspolaganje bez nekorisna rasipanja i iskorišćivanja prirodnih materijalnih dobara.

Na humanoj razini, mnogobrojna vijećanja OUN posvjedočila su svoju zabrinutost za djecu, žene, hendikepirane, za tolike kategorije i narode bogatstva kojih se iskorišćuju ili nisu rabljeni za njihovo dobro i dobro društva. Još jedanput, zauzetost u raznim vidovima ljudskog razvoja u prilog općeg dobra može opet vratiti nadu ljudima, otvarajući im perspektivu punije i plodnije egzistencije.

- Konačno, bio bih nevjeran svojoj zadaći ako ne svratim pozornost na siromašne i one koji su na rubu društva diljem svijeta. Ima zemalja koje su bogate kulturnim, duhovnim i humanim izvorima, ali koje su ekonomski među najsiromašnijima i među onima koje najviše trpe zbog trenutne situacije. Svi poznajemo žalosne statistike o gladi, uistinu grozne, koja pogađa toliki broj ljudi na svim stranama svijeta. Narodi koji trpe u različitim predjelima vapiju nama da im priteknemo u pomoć danas, tako da mognu preživjeti.

Može li svatko od nas koji toliko posjeduje barem nastojati dati novu nadu tim siromasima svijeta, zauzimajući se prije svega za ublaživanje njihovih patnji, a potom za podmirivanje njihovih najtemeljnijih potreba kao što je hrana, voda, zdravlje i stanovanje? Ublaživati neposredne patnje i priskrbljivati one elemente koji će pomagati ljudima da postanu samopouzdaniji, bio bi siguran dokaz da pridonosimo nadi koja je potrebna ovoj zemlji i njezinim stanovnicima.

Politička volja dalje od neposrednog vlastitog interesa

8. U tolikom mnoštvu problema, ono što je potrebno jest politička volja koja ide dalje od neposrednog vlastitog interesa. Takva politička volja je u prošlosti dovela do velikih ostvarenja kao što je Opća deklaracija o pravima čovjeka. Takva se volja mora trajno voditi kriterijima koji uzdižu ljudsko i društveno, etičko i kulturno, moralno i duhovno iznad onoga što je čisto ekonomsko i tehnološko.

Takva volja treba da se razvija ne samo među svjetskim vodama već među svim ljudima, na svim životnim razinama. Mnogobrojni se problemi mogu riješiti jedino na sveopćem planu, a to je zadaća koja je povjerena članovima vaše Skupštine. Ali mnogobrojni problemi mogu i moraju također biti dovedeni do plodnih sporazuma na kontinentalnoj, regionalnoj ili

drugoj srednjoj razini. Potreba za sveopćim rješenjima ne smije nam zatvoriti oči pred mogućnošću rješavanja problema i gradnje bolje budućnosti na razinama života koje nemaju takvo opće obilježje. Uistinu, primjenjujući pojam supsidijarnosti, možemo vidjeti da mnogobrojne skupine i narodi mogu bolje riješiti svoje probleme na mjesnoj ili srednjoj razini, te da im takva akcija, osim toga, daje izravan osjećaj sudjelovanja u njihovu vlastitom određenju. Riječ je o pozitivnom napretku prema kojemu bismo svi morali biti osjetljivi.

Obraćanje srdaca

9. Za svojih pastoralnih pohoda u Evropi, Sjevernoj i Južnoj Americi i u Africi, često sam govorio o potrebi obraćenja srdaca. Naglasio sam potrebu za svakoga od nas da se obrati, da vidi u drugom brata ili sestru sjedinjene vezom općeg čovječanstva pod Božjim pogledom. Moj prethodnik Pavao VI. u svojoj enciklici *Populorum progressio*, dokumentu koji ostaje jedan od trajnih i dragocjenih priloga razvoju, veli: »Cjelovit razvoj čovjeka ne može se ostvariti bez solidarnog razvoja čovječanstva... "Čovjek se mora susresti s čovjekom, narodi se moraju susretati kao braća i sestre, kao djeca Božja. U tom uzajamnom razumijevanju i prijateljstvu, u tom svetom zajedništvu moramo se podjednako prihvatiti posla oko izgradnje zajedničke budućnosti čovječanstva"« (PP 43).

Dopustite mi da upotpunim ovu današnju poruku podsjećajući vas na te riječi i na te perspektive. Dopustite mi da vas zamolim da, dok pokušavate izmijeniti strukture u svijetu tako da bolje služe općem dobru u pravednosti i ljubavi, ne zaboravite na odgoj i na poticaj svojih naroda, što će pomoći postizanju obraćenja srdaca. Samo preko obraćenja srdaca braća i sestre mogu »graditi zajedničku budućnost čovječanstva« i sagraditi veliku i trajnu zgradu mira. A prema tom miru - kojemu je prikladno novo ime »razvoj« (usp. PP 87) - moraju biti usmjereni svi naponi ovog specijalnog zasjedanja. Neka se sve to ostvari, s Božjom pomoći!